

Nei til ferjulegu í Kirkjubø!

Endurreisið Múrin í Kirkjubø — til fornminnissavn!

Verður ætlaða ferjulegan gjörd í Kirkjubø, er vandi fyri Múrinum

Boð frá myndugleikunum úr Havn til Sandoyinna, Skúoy og Suðuroynna hava frá elstu tíðum ligið um Kirkjubø. Og onki lögdi í tí, tá tað er stytsta leið suðureftir. Men hetta var, áðrenn peirar, motorurin, dekkisfær og ferjur vóru til.

Í dag er alt somikið broytt, at spurningurin um stytstu leið, eins væl kann avgerast við størri skipum og fleiri hestakreftum sum við eini ferjulegu. Tí liggur annað aftanfyrir, tá Landsstýrið so altrátt vil hava ferjuleguna í Kirkjubø. Tað er partapolitikkur áv ússaligasta slag. Tað er ein spurningur um at slætta sær veg fyri atkvøðum.

Hin gloymda oyggin

Tað er rætt at sandoyingar altíð hava verið við sviðið soð, tá fløgur hava verið framdar. Meðan aðrir partar av landinum hava fingið vegasamband, havnaløg og góðar ferjur, hava sandoyingar verið noyðdir at taka til takkar við vallyftum. Og av teimum fitnar bara politikarinn. Men hesir menn og flokkar kenna tærin hjá Sandoyinni. Teir vita at regluligt samband úr tryggu havnaløgum er fortreytin fyri framburði í okkara landi. Havnaløg har framburðir kunna uppskipa tær neyðgu vørur úttanlendis frá. Íð tryggja einum regluligum flutningi av mjólk, nú sandoyingar onki virki hava sjálvir. Og tá teir ikki stuðla uppundir arbeiðsplássum í sjálvari oynni, so at tryggja fólki flutning norður um fjørð til arbeiðis.

Hitt góða hjartalagið

Sitt góða hjartalag móti sandoyingum hava teir haft høvi at vist áður. Lat meg nevna eitt dømi. Í 1890'unum byrjaði Jóannes bóndi Landbúnaðarskúla í Kirkjubø. Men skúlin fall niðurfyrir, og har hevur hann ligið síðani. Seinasta Landsstýrissamgonga tók so avgerð um at endurreisa henda skúla. Natúrligt hevði tað verið at lagt hann á Sandoyinna. Men Fólkalokkurin, sum hevði málið um hendi, bardist sum harðast imóti.

Eitt annað dømi er Handverks-Listarskúlin heima á Sandi. Ætlanin var at endurreisa gamalt handverk, eggja fólki til at framleiða tað vit sjálvi áttu rávøru til, og sum fráleið kundi skúlin menst til eitt føroyskt listarsetur, ið rúmaði málningalist, myndahøgging og aðrar greinar innan økið.

Í báðum fornum høvdu myndugleikarnir møguleika at visa sitt stóra hjarta. Men istaðin góvu teir tiltøkum blóðpropp. Tá hesir nú eru sárir um sjóverkið sandoyingarnir fáa um Kirkjubønes, er tað onki annað enn lótar av ósemiligasta slag. Tí teinurin til Havnar við eini stórar ferju, men verða litið styrti enn ferðin til Kirkjubøar, tá ein hugsar um teir 15 kilometrarnar við bussi til Havnar.

Ørindasveinur fyri Kirkjubø

Tær røddir, ið hava verið imóti byggingini av ferjuleguni í Kirkjubø, hava verið skirdar at ganga orindi fyri Kirkjubø bóndan, fyri at verða varðhundur fyri vakstrarhúsið og at fjálga um Trónda Patursson, so hann ikki órógvast av nýmótans ljóðum í sínum listarlaga arbeiði.

Til hetta er fyrst at siga. Óansæð um nøkur ferjulega verður lögð í Kirkjubø, skulu sandoyingar hava havnaløg, ið tryggja framburð fyri oynna. Og tað vil siga eitt nýtt og størri skip istaðin fyri tann døllin teir hava í dag. Men, verður ferjulegan lögð í Kirkjubø, sum nú er avgjørt, merkir tann avgerðin, at okkara einasta prýðiliga søguverk, hitt gamla bispasetrið, er røkið.

Skaðin, ið stendst av tí, kunnu vit illa ímynda okkum. Tann tjóð, sum eigur sjálvsvirðing, hevur hesa virðing, tí hon eigur nakað at verja. Ikki bara sín børn og arbeiðspláss, men alla ta roð av tilbúðum, ið samanlagt hava skapað landið og fólkið, ið býr har. Kenna vit tann samanhangin, eru vit sum tjóð ikki lott at taka á bóli, verða sum heiðafuglurin, altíð á varðhaldi skuldi skaði borist á ungarnar.

Katolska tíðin

Múrin ber boð frá tíðini, tá katolska kirkjan sat í háseti. Her í Norðuratlantshavinum og inni á øllum meginlandinum. Tá høvdu føroyingar lærdan skúla í Kirkjubø, har prestarnir blivu útbúin og prædikaðu á føroyskum. Og á sama hátt sum islendingar høvdu sín bæði egna bispadømi, høvdu føroyingar sitt egna. Ognarrætturin til jørdina lá eisini í Føroyum. Í tí skeiðinum bleiv byrjað uppá Múrin í Kirkjubø. Men føroyingar orkaðu ikki at fullgiggja hetta verk. Vøru ov fámentir at bera út-reiðslunum. Tað kom til uppreistur, borgarakriggj, og arbeiði uppá múrin steðgaði. Síðani bleiv ikki farið undir slíkt stórverk aftur í Føroyum. Og á ongum sinni hava føroyingar verið somikið at sær komnir aftur, at teir gjørdur uppreistur móti hægstu myndugleikum. Tí tað eru ikki krúpandi verur, ið gera uppreistur, men eitt stolt fólk. Men so kom svartideyðin, og henda söttin sigst oyddi um helmingin av landsins íbúgvum.

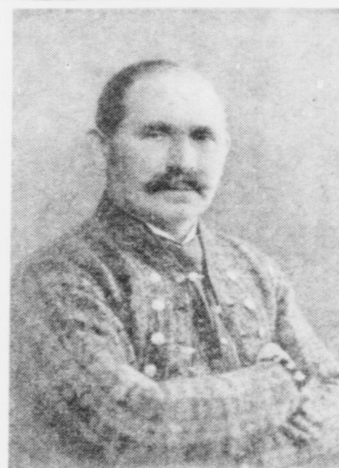
Men framvegis standa rovini av hesi hábærsligu dómkirkju. Bæði sum ein ímynd av katolskari kúgan, men eisini sum eitt minni um stórbart handverkið, frá eini tíð, tá lærdir menn gingu í Kirkjubøar túni. Skulu vit samanbera tíðina áðrenn og aftaná siðaskiftið, stendur katolska tíðin glæsilig afturimóti teimum protestantisku bølmennum, ið oyddu alt, sum her var at oyða. Málið bleiv ríkið úr kirkjunni.

Jóannes Nielsen, arbeiðsmaður og rithøvundi skriar hugleiðingar um Múrin í Kirkjubø.

Hann heldur, at hetta okkara elsta og dýrmætasta fornminni okkara eigur at varðveitast til eftirtíðina.

Múrin eigur at endurreisast og at verða brúktur til fornminnissavn.

Hann ber ótta fyri, at ætlaða ferjulegan í Kirkjubø fer at skaða Múrin. Hann sipar her til ta stóru útspreiðing, sum skal gerast nærhendis Múrinum, tí grótið higani skal nýtast til grótkast í samband við ferjuleguna.

Jørðin fór undir kong. Tilvildarligir norskir, danskir og týskir keypmenn høvdu Føroyar sum fitilendi.

Løgtings samtyktin 1863

Tað komu at ganga gott 500 ár, áðrenn bót bleiv um Múrin aftur. Í 1847 gav kongligi handilskassin 150 dalar til umvælingina. Men um tað mundið var sóknarkirkjan í Kirkjubø somikið illa farin, at hon stóð at falla. Spurningurin gjørdist so, um tað ikki eins væl hevði latið seg gjørt at endurreist sjálvan Múrin.

Í 1852 blei Løgtingið endurreist, og 29. august 1863 samtykti hetta Ting at gera Múrin til kirkju. Kostnaðarætlan var mett til 12.000 dalar. Bæði í Føroyum og Danmark varð peningur svanður.

Myndin niðanfyrir visir, hvaðani teir komu:

Dálar	
Løgtingið givið	5000
Kirkjubøarbóndin (Petur og Poul)	1000
Kirkjubøar sóknarfólk	509
Tórshavnarfólk	293
Nes Prestagardur	40
úr Vágum	5
úr Sandoy	5
úr Suðuroy	38

Hjá »Fæderlandet« eru	1100
hjá »Berlingske« eru	200
Frá ríkisskassanum	3000
Samanlagt	11.190 dalar

Í 1919 var eg ein dagin við konu mini inni á Nationalmuseet og visti henni stólararnar. Eg setti meg tá í bispastólin og segði við hana, at her plagdi eg at sita sum smádrongur í fanginum á mommu. Nú kemur ein stórbærur vaktarmaður, og tá ið hann sær meg sita har, rópti hann hvassliga: »Der må De ikke sidde, har De ikke set opslaget, hvor det står, at genstandene må ikke berøres.« »Jo, her skal jeg sidde«, svaraði eg honum aftur, »for her har jeg for siddet som barn på min moders fang, og denne stol og disse genstande er tagne ud fra min egen hjemlige kirke«. Hann hvakk við og hvær, og eg så ikki aftur í halaferðina á honum.

(Úr bókini »Tættir úr Kirkjubøar søgu« eftir Jóannes Patursson).

Men metingin visti seg at hava verið ov bjartskygt. Tað var brúk fyri 4000 dólum aftrat, men hetta vóru donsku myndugleikarnir ikki sinnaðir at lata hóast danska blaðið »Fæderlandet« visti á, at føroyingar aftaná dansk/týska kriggið 1864, savnaðu 1560 dalar til Danmarkar. Løgtingið heitti á donsku myndugleikarnar at læna hesar 4000 dólarnar, men teir sýttu. Soleiðis strand-

Nógv grót skal brúkast til grótkast til ætlaðu ferjuleguna. Tað skal sprengjast út niðanfyrir kirkjuna. Slíkt sprengjarbeiði kann skaða Múrin heldur Jóannes Nielsen